

AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS PADOME

Reģ. nr. 90000270598, Zigfrīda Annas Meierovica bulvāris 12, Rīga LV-1050
Tālrunis: 67223392, fakss: 67220423, e-pasts: aip@latnet.lv, <http://www.aip.lv>

Rīgā
2018.gada __.janvārī
Nr.1.12/ __

Latvijas Valsts Prezidentam R.Vējonim

Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājam I.Mūrniecei

Ministru prezidentam M.Kučinskim

Aicinājums noteikt 2019. gadu par Latvijas Nacionālās augstākās izglītības un zinātnes sistēmas simtgades gadu

Augstākās izglītības padome rosina visu 2019. gadu noteikt par Latvijas Nacionālās augstākās izglītības un zinātnes sistēmas simtgades gadu, nosakot augstāko izglītību un zinātni par 2019. gada prioritāti.

2018. gadā Latvijas Republikas Simtgades svinību laikā mēs ar lepnumu varēsim atskatīties uz paveikto valsts un nācijas būvniecībā. Pirms simts gadiem, īstenojot Latvijas tautas valsts gribu, tika proklamēta neatkarīga Latvijas valsts. Latvijas valsts pamatlicēji, būvējot valsts pamatus, tajos nepārprotami ielika vēlmi Latvijas valsti veidot kā modernu, kultūrā, zināšanās un izglītībā balstītu valsti, kuras mugurkaulu veidotu moderna nacionālā augstākās izglītības un zinātnes sistēma. 1919. gadā pašā Brīvības cīņu karstumā tika svinīgi atklāta Latvijas Augstskola (Latvijas Universitāte), dibināta Latvijas Mākslas akadēmija un Latvijas Konservatorija (Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija). Jaunās augstākās izglītības institūcijas kļuva par spilgtāko nācijas gara gaismas centienu manifestāciju. 20. gadsimta 30. gados Latvija kļuva par Eiropas līderi augstākajā izglītībā, studējošo skaita ziņā pret iedzīvotāju skaitu apsteidzot daudz bagātākas Eiropas valstis. Nākotnes cerībām tika likti nopietni un stingri pamati. Tomēr cerīgo nacionālās valsts attīstību varmācīgi pārtrauca karš un okupāciju virkne. Latvijas valsts palika tikai tautas atmiņās, tomēr līdz ar Latvijas valsti nodibinātās augstskolas palika, saglabājot nācijas simbolisko cerību un valsts gribu.

Trešās Atmodas laikā, Nācijai atgūstot pastāvīgas valsts atjaunošanas cerību, pētnieki, augstskolu mācībspēki un studējošie aktīvi iesaistījās atmodas norisēs un pie akadēmiskajām institūcijām atgriezās Latvijas Republikas karogi. Līdz ar neatkarības

atgūšanu, neskatoties uz ekonomikas pārveides grūtībām, Latvijas akadēmiskā vide ar cerībām sagaidīja brīvības gaisotni, uzsākot īstenot savus sapņus, izveidot jaunu, brīvai un modernai valstij atbilstošu augstāko izglītību un pētniecisko vidi. Tomēr nedz Latvijas valstij, nedz nācijai šie gadi nebija nedz viegli, nedz vienkārši. 2008. gadā pasaulē sākās globāla finanšu krīze, kura atstāja katastrofālu ietekmi uz Latvijas ekonomiku. Šo krīzi Latvijas valstij izdevās pārvarēt upurējot izdevumus izglītībai, pētniecībai, veselībai, aizsardzībai, sociālai aizsardzībai un citām jomām. Mēs izturējām, un Latvijas valsts ir atgriezusies uz ekonomiskās izaugsmes ceļu.

Tiesa, dažas no jomām, patiesībā, pat pašas būtiskākās jomas Latvijas valsts nākamajiem simts gadiem, joprojām nav atguvušās no krīzes triecieniem un finanšu cirtieniem. Latvijas augstākās izglītības un zinātnes sistēma joprojām dzīvo ar krīzes laika budžetu, kurš atļāva saglabāt augstākās izglītības un zinātnes sistēmu izdzīvošanas režīmā, bet kurā nav attīstības potenciāla. Saskaņā ar Likuma par valsts budžetu 2018. gadam paredzēto, Latvijas iekšzemes kopprodukta (faktiskajās cenās) prognoze 2018. gadam sasniegs 28 359 000 000 euro apmēru, pārsniedzot pēdējā pirms krīzes gada kopproduktu par vismaz 5 miljardiem euro. Arī budžeta likumā paredzētie tēriņi Latvijas budžetā 8,9 miljardu apmērā ir vēsturiski vislielākie un pārsniedz 2008. gada valsts budžeta tēriņus par vismaz 1,5 miljardiem euro. Tomēr šajā veiksmes stāstā nav atradusies vieta Latvijas augstākai izglītībai un zinātni. Veidojot valsts budžetu valdība ne vien neņēma vērā Augstskolu likuma 78. panta 7.daļā paredzēto normu, ka “Ministru kabinets, iesniedzot Saeimai gadskārtējo valsts budžeta projektu, tajā paredz ikgadēju finansējuma pieaugumu studijām valsts dibinātās augstskolās ne mazāku par 0,25 procentiem no iekšzemes kopprodukta, līdz valsts piešķirtais finansējums studijām valsts dibinātās augstskolās sasniedz vismaz divus procentus no iekšzemes kopprodukta”, bet arī nenoteica augstākās izglītības finansējumu, kas ļautu vismaz atgūtu pirms krīzes finansējumu. Līdzīgi arī, lemjot par zinātnes finansējumu, tika ignorēts Zinātniskās darbības likuma 33. pantā noteiktais, ka “Ministru kabinets, iesniedzot Saeimai gadskārtējo likumu par valsts budžetu, paredz ikgadēju finansējuma pieaugumu zinātniskajai darbībai ne mazāku par 0,15 procentiem no iekšzemes kopprodukta, līdz valsts piešķirtais finansējums zinātniskajai darbībai sasniedz vismaz vienu procentu no iekšzemes kopprodukta”.

2008. gadā Latvijas valsts budžetā augstākai izglītībai bija paredzēts finansējums 202,5 miljoni euro apmērā, turklāt augstskolām un zinātniskajām institūcijām bija pieejami arī līdzekļi pētniecībai 66,5 miljonu euro apmērā. Par šādu finansējumu Latvijas augstākā izglītība un zinātne joprojām var tikai sapņot. 2018. gada augstskolām paredzētais budžeta finansējums sasniegs tikai mazliet vairāk nekā 106 miljonus euro, veidojot 0,37 procentus no iekšzemes kopprodukta. Arī budžetā pētniecībai atvēlētais finansējums pētniecībai, gandrīz 46 miljonus euro, veidos tikai 0,16 procenti no iekšzemes kopprodukta, nepadarot Latvijas augstākās izglītības un zinātnes attīstības perspektīvu pārliecinošāku. Lieki teikt, ka šajos rādītājos Latvija šobrīd ir visnepievilcīgākajā vietā ne vien starp Eiropas Savienības, bet arī citām reģiona valstīm. Vienlaikus Latvijā nav politiskā spēka, kurš apgalvotu, ka ir iespējams pozitīvs Latvijas valsts attīstības scenārijs, neinvestējot izglītībā un zināšanās. Viena no smagākajām krīzēm, ar kuru šobrīd saskaras Latvijas valsts, demogrāfiskā krīze, kuru jo skaudrāku

padara labāko prātu aizplūšana, arī nav pārvarama, neizveidojot modernas un attīstītas valsts vīziju un neieguldot šīs vīzijas īstenošanā. Varētu teikt, ka šis ir pēdējais brīdis, kad mēs vēl varam pozitīvi mainīt savas valsts nākotni, attīstot un ieguldot Latvijas augstākajā izglītībā un zinātnē.

Ņemot vērā to, ka 2019. gadā mēs atzīmēsim nacionālo augstākās izglītības institūciju dibināšanas simtgadi, mēs aicinām 2019. gadu pasludināt par Nacionālās augstākās izglītības un zinātnes sistēmas simtgades gadu, nosakot augstāko izglītību un zinātni un augstākās izglītības un zinātnes finansēšanu par 2019. gada prioritāti.

Augstākās izglītības padome

Augstākās izglītības padomes vārdā

Priekšsēdētājs prof. Jānis Vētra

Latvijas Zinātņu akadēmija

Latvijas Rektoru padome

Latvijas Universitāšu asociācija

Latvijas Koledžu asociācija

Latvijas Studentu apvienība

Latvijas Jauno zinātnieku apvienība

Latvijas Zinātnes padome

Latvijas Mākslas augstskolu asociācija

Latvijas Lauksaimniecības un meža zinātņu akadēmija

Latvijas Darba devēju konfederācija

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera

Latvijas Augstskolu profesoru asociācija

Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība

Latvijas Izglītības vadītāju asociācija